

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ З ДИТЯЧИМ ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ

М.В. Даниленко, Т.І. Рева,
науковий керівник Ю.І. Чернецька
Україна, м. Харків,
Харківська гуманітарно-педагогічна академія

У сучасному світі однією з найбільш поширених причин дитячої інвалідності є така хвороба як дитячий церебральний параліч (ДЦП), яка зазвичай виявляється в ранньому дитячому віці і характеризується різними руховими порушеннями, такими як параліч, слабкість м'язів, порушення координації, мимовільні рухи.

Згідно медичної статистики, дитячий церебральний параліч (ДЦП) як за кордоном, так і в Україні, виникає у 2-3 випадках на 1000 новонароджених, а ризик виникнення ДЦП у передчасно народжених становить 25-80 випадків на 1000 дітей. Близько 80% дітей, хворих на ДЦП, стають інвалідами. Нині в Україні лише дітей з ДЦП понад 23 тис. Здебільшого інвалідність росте через вроджені вади розвитку. 20% складає патологія нервової системи.

Підготовка соціальних педагогів і соціальних працівників як окремий напрямок професійної освіти і професійної діяльності почала формуватися на початку 1990-х років. У квітні 1991 року Згідно із Постановою Держкомпраці СРСР «Кваліфікаційний довідник посад керівників, спеціалістів і службовців» був поповнений кваліфікаційною характеристикою «спеціаліст із соціальної роботи», «соціальний педагог» та «соціальний працівник». Ці посади стали еквівалентом прийнятої в світі посади «соціальний працівник» [1, с. 30].

Соціальна допомога і реабілітація дітей, хворих на церебральний параліч здійснюється відповідно до закону України № 466/6754 «Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам» від 31 травня 2002 року. Цей закон передбачає створення умов для повноцінного розвитку дітей – інвалідів, зокрема і дітей із ДЦП.

Актуальність дослідження проблеми підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з дітьми з ДЦП, зумовлена суперечностями між новими вимогами суспільства до професійних характеристик соціального педагога, що має відрізнятися високим рівнем особистісної відповідальності, готовністю ефективно працювати в умовах соціальної інфраструктури, потребами соціально-педагогічної сфери у професійно-орієнтованих, підготовлених до практичної діяльності фахівцях, готових до активної взаємодії з різними соціальними інститутами та недостатнім рівнем розробки теоретико-технологічних аспектів їхньої підготовки. Саме питання підготовки майбутніх соціальних педагогів до діяльності з дітьми з ДЦП є однією з найменш розроблених проблем сучасної соціально-педагогічної науки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що вирішення питань професійної підготовки соціальних педагогів здійснюється в тісному зв'язку із сучасними досягненнями теорії й методики професійної освіти. Загальнометодологічні й теоретичні проблеми фахової підготовки кадрів висвітлено в працях В. Байденко, Г. Бордовського, В. Бочарової, М. Галагузової, В. Загвязинського, А. Мудрика, Н. Платанової та ін.

Особливості професійної діяльності соціальних педагогів розкрито О. Безпалько, Л. Беляєвою, Б. Вульфовой, І. Зимньою та іншими ученими; зміст, форми і методи підготовки соціальних педагогів у вищих навчальних закладах досліджено О. Безпалько, Л. Вітебським, Л. Міщик, В. Масленніковою, Т. Пігаловою, Л. Родіною, Т. Ткачук, М. Черкасовою та іншими. Мета даної роботи полягає у розкритті проблеми професійної підготовки майбутнього соціального педагога до ефективної роботи з дітьми з ДЦП.

Професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів має відповідати новим запитам суспільства, тенденціям розширення спектру професійної соціально-педагогічної діяльності й кола клієнтів, ускладненню зв'язків між суб'єктами соціальної роботи, повинна враховувати досягнення науково-технічного прогресу, технологічних нововведень тощо. У своєму прагненні підняти професійний статус, соціальна педагогіка все далі відходить від своїх колишніх функцій, коли вона всього лише компенсувала, йшла слідом за проблемами. Для того, щоб зберегти віру в свою професію, її функціонування у світі, що змінюється, професія соціальний педагог і соціальний працівник повинні ґрунтуватися на новітніх здобутках сучасної науки, акцентуючи свою діяльність на створенні оптимальних умов для самореалізації кожної людини. Для виконання цього завдання і потрібна нова модель навчання соціальній педагогіці.

Перед соціальною освітою в Україні стоїть складне завдання – збалансувати складну ситуацію сьогодення, поставивши в центрі уваги людину, зробивши на неї ставку, особливо людину, безпека якої, життєвий рівень, права і благоустрій бажають значно кращого. І саме тут навчання соціальній педагогіці повинно відігравати провідну роль. Формування професійної компетентності передбачає вироблення у майбутніх фахівців системи відповідних знань, умінь і навичок, а також комплексу професійно важливих якостей.

Однією з визначальних умов ефективної діяльності майбутнього соціального педагога є готовність працювати у команді фахівців. Дитині, що має ДЦП можливо знадобиться, щоб хтось з персоналу або учнів завжди був готовий допомогти (потримати двері доки заїде візок, під час подолання сходів чи порогів тощо). Такі помічники мають бути проінструкованими спеціалістом (ортопедом, фізіотерапевтом, інструктором з лікувальної фізкультури).

На думку Є Холостової, формуванню стійкої позитивної професійної мотивації сприяють ситуативні, ігрові, проектні та ін. методи навчання. Змодельоване за їхньою допомогою професійно-орієнтоване спілкування суб'єктів соціально-педагогічної роботи допомагає підготовці спеціалістів до реальної взаємодії, набуттю професійного досвіду, підвищенню загальної комунікативної культури [3, с. 362].

Українська дослідниця Л. Міщик вважає, що важливим складником професійного навчання майбутніх соціальних педагогів є спрямування на самоосвіту, подальше самовдосконалення й розвиток студентів, вироблення у них адекватної самооцінки, самокритичності й дисциплінованості [2, с. 150].

Зміст підготовки спеціалістів, а особливо тих, які працюватимуть із дітьми, хворими на ДЦП, на нашу думку повинен включати наступні компоненти:

- формування вміння дати об'єктивну оцінку соціальній ситуації розвитку дитини з ДЦП;
- формування чіткого уявлення про класифікацію сучасних моделей, форм і методів допомоги дітям із ДЦП;
- знання про організацію соціально-педагогічного процесу дітей із ДЦП ;
- розробка теорій, концепцій, моделей і технологій, спрямованих на ефективне функціонування дитини із ДЦП у соціальному середовищі;
- розробку і реалізацію програм, що підвищують компетентність соціального педагога при роботі з даною категорією дітей.

Отже, можна сказати, що ефективне виконання професійних завдань соціальним педагогом пов'язане не лише із наявністю знань, умінь та особистісних якостей. Важливою є здатність співпрацювати, працювати у команді, діяти в інтересах дітей, хворих на ДЦП, використовувати різноманітні форми і методи роботи. Для майбутнього фахівця соціально-педагогічної сфери необхідна готовність до виконання професійної діяльності, що передбачає як вирішення вузькоспеціальних питань, так і всебічний розгляд соціальних проблем, врахування можливостей, компетенцій і досяг-

нень різних суб'єктів соціальної роботи. Така настанова націлює на підготовку майбутніх соціальних педагогів до комплексної співпраці, опанування ними змісту і технологій інтегрованої, скоординованої соціально-педагогічної діяльності.

Подані матеріали не претендують на вичерпне висвітлення зазначеної проблеми. Перспективним напрямом наукового пошуку є подальше вивчення теоретичних та практичних аспектів професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів у світлі ефективної комплексної співпраці суб'єктів соціальної роботи, особливо у сфері інклюзивної освіти.

Література

1. Завацька Л.М. Технології професійної діяльності соціального педагога: навчальний посібник для ВНЗ. К. : Видавничий Дім «Слово», 2008. 240 с.
2. Міщик Л.І. Соціальна педагогіка: досвід та перспективи. Запоріжжя, 1999. 248 с.
3. Социальная работа: теория и практика: учеб. пособие / отв. ред. доктор. и. н., проф. Е.И. Холостова, д.и.н., проф. А.С. Сорвина. М.: ИНФРА-М. 2001.

ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНOSTІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК

К.А. Дмитренко,
науковий керівник О.В. Молчанюк
Україна, м. Харків,

Харківська гуманітарно-педагогічна академія

В умовах реформування освітньої галузі згідно з оновленою парадигмою виховання виняткової актуальності набуває проблема модернізації системи професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів у вищих педагогічних навчальних закладах III-IV рівнів акредитації. Її обов'язковою складовою є формування готовності студентів – майбутніх соціальних педагогів до професійної комунікації з такими яскраво вираженими характеристиками як демократичність, гуманність, толерантність, громадянськість, патріотизм, почуття національної та власної гідності, національна свідомість, креативність, інтерактивність, комунікабельність, працелюбність тощо.

Вивчення проблеми формування готовності майбутніх соціальних педагогів до професійної комунікації у процесі педагогічних практик, визначення ступені її розробленості в теорії, виявлення сутнісних характеристик самого феномену готовності соціальних педагогів до професійної комунікації виявляється для нас необхідною й достатньою підставою для проведення педагогічної діагностики щодо готовності студентів – майбутніх соціальних педагогів до професійної комунікації.

На думку провідного дослідника проблеми діагностування в навчально-виховному процесі, німецького вченого К. Інгенкампа, педагогічна діагностика покликана, по-перше, оптимізувати процес індивідуального навчання, по-друге, в інтересах суспільства забезпечити правильне визначення результатів навчання і, по-третє, керуючись виробленими критеріями, звести до мінімуму помилки при переведенні учнів із однієї навчальної групи в іншу, при спрямуванні їх на різні курси у виборі спеціалізації навчання [5]. За допомогою педагогічної діагностики аналізується навчальний процес і визначаються результати навчання. При цьому під діагностичною діяльністю К. Інгенкамп розуміє процес, в ході якого (з використанням діагностичного інструментарію чи без нього) дотримуючись необхідних наукових критеріїв якості, вчитель спостерігає за